

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Plzni rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 28. listopadu 2023 v trestní věci odsouzeného [údaje o účastníkovi]

takto:

Ke stížnosti odsouzeného [jméno] [příjmení] se podle § 149 odst. 1 písm. b) trestního řádu zrušuje usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 9. 11. 2023 č. j. 3 T 50/2023-311 a okresnímu soudu se ukládá, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením rozhodla vyšší soudní úřednice okresního soudu (OS) tak, že odsouzený ([jméno] [anonymizováno]) je povinen podle § 154 odst. 3 trestního řádu nahradit státu odměnu a náhradu hotových výdajů uhrazené ustanovené zmocněnkyni poškozené (Mgr. Haně Havelkové) částkou 13.068 Kč, a to na účet Okresního soudu v Karlových Varech č. účtu 19-226341/0710, [variabilní symbol] do 15 dnů od právní moci tohoto usnesení.

2. Soud prvního stupně vycházel z toho, že jmenovaný odsouzen byl rozsudkem téhož soudu ze dne 7. 8. 2023 č. j. 3 T 50/2023-281 uznán vinným přechinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 trestního zákoníku, za což mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání tří měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Týmž rozhodnutím byla poškozená [jméno] [příjmení] odkázána podle § 229 odst. 1 trestního řádu se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Následným usnesením Okresního soudu v Karlových Varech č. j. 3 T 50/2023-299 ze dne 14. 9. 2023 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 10. 2023 sp. zn. 9 To 351/2023 byla zmocněnkyni poškozené přiznána a následně vyplacena odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 13 068 Kč (č. l. 306).

4. Vyšší soudní úřednice poukázala na to, že poškozená si v tomto řízení zvolila zmocněnkyni Mgr. Hanu Havelkovou, které byl přiznán nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 13 068 Kč. Po citaci ustanovení § 154 odst. 3 trestního řádu okresní soud dovodil povinnost odsouzeného k úhradě těchto nákladů, a proto rozhodl výrokem o jeho povinnosti k úhradě odměny a náhrady hotových výdajů vzniklé v souvislosti s přibráním zmocněnkyně v celkové výši 13 068 Kč. Soud prvního stupně označil částku, kterou bude odsouzený státu hradit,, za částku, jež sice není zanedbatelná, na druhou stranu však není ani natolik vysoká, aby ji odsouzený nemohl hradit, a to případně ve splátkách. Přitom poukázal na to, že odsouzený se může informovat u tamního soudu na možnost splátek a stejně tak že má možnost požádat o odklad splatnosti.“.

5. Proti tomuto usnesení podal odsouzený v zákonné lhůtě stížnost (č. l. 319 a násl.). Řádný opravný prostředek odůvodnil odsouzený prostřednictvím svého obhájce (č. l. 321 p. v. – 322). Argumentaci popsal obhájce v devíti samostatných bodech. V té souvislosti je nutno nejprve poukázat na námítky pod body 1) – 4), neboť v tomto směru stěžovatel fakticky napadá jednak výši uplatňované nemajetkové újmy – 100 000 Kč, menší závažnost jednání odsouzeného včetně toho, že jeho jednání bylo odůvodněno jeho osobnostním založením, a to poruchou osobnosti, která je dána z větší části geneticky a rovněž paranoidní schizofrenií, pod jejímž vlivem se projednávaného jednání dopustil. Stěžovatel v té souvislosti poukázal na to, že soud vzal v této záležitosti v potaz, že ovládací a ovládací schopnosti odsouzeného v době činu byly podstatně sníženy, takže pod vlivem výše uvedené poruchy pro něho bylo velmi ztížené mít vůbec náhled

Shodu s prvopisem potvrzuje: Iveta Kellnerová

na situaci (Pozn.: graficky zdůraznil zdejší soud). Těmito námitkami se bude zdejší soud zabývat posléze.

6. Ostatně okresní soud vyslovil i názor, že uložení povinnosti uhradit žalovanou částku by bylo v podstatě sankcí za to, že odsouzený je nemocný. Obhajoba připomněla rovněž to, že soud označil požadavek poškozené za protismyslný, a to i z pohledu jejího vlastního vyjádření, neboť opakovaně zdůrazňovala, že jí jde v podstatě o dobro odsouzeného, především pak o to, aby se řádně léčil a byla mu poskytnuta pomoc.

7. Většina zmíněných argumentů se vztahovala jednak k rozhodnutí o vině a trestu, které již nabylo právní moci a jímž je i soud stížnostní, stejně jako obhajoba, vázán; dále se vztahovala zčásti i k předchozímu usnesení odvolacího senátu 9 To ze dne 10. 10. 2023, konkrétně sp. zn. 9 To 351/2023, jímž Krajský soud v Plzni podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl stížnost téhož odsouzeného proti usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14. 9. 2023 č. j. 3 T 50/2023-299 a potvrdil tak výrok usnesení Okresního soudu v Karlových Varech ze dne 14. 9. 2023. Tím tamní soud rozhodl tak, že podle § 151 odst. 2, odst. 3, odst. 6 trestního řádu ve spojení s § 51a odst. 7 trestního řádu se zmocněnkyni poškozené Mgr. Haně Havelkové, advokátce se sídlem Karlovy Vary, Jaltská 7, stanoví výše odměny a náhrady hotových výdajů za poskytnutí právní pomoci poškozené [jméno] [příjmení], narozené [datum], ve výši 13 068 Kč, zatímco částka ve výši 2 178 Kč nebyla této zmocněnkyni přiznána.

8. V té souvislosti je tedy nutno znovu akcentovat, že stížnostnímu soudu v tomto stádiu řízení nepřísluší jakýmkoliv způsobem zpochybňovat pravomocné výroky rozsudku, jímž bylo ve věci odsouzeného rozhodnuto o vině a trestu, ani mu nepřísluší přezkoumávat výši odměny a hotových nákladů přiznaných výše jmenované zmocněnkyni poškozené, neboť ohledně této výše bylo vedeno samostatné řízení, které skončilo pravomocně zamítavým rozhodnutím senátu 9 To zdejšího soudu.

9. Proto se zdejší soud nemohl zaobírat argumentací, která nedopadala přímo na toto přezkoumávané rozhodnutí, ale na rozhodnutí předchozí, což se plně vztahuje i k námitce pod bodem 5), v níž obhajoba namítá, že poškozené neměl být přiznán statut zvláště zranitelné oběti, což ve svém odůvodnění rozsudku soud v podstatě nepřímou konstatoval, jelikož uváděl, že jednání odsouzeného nebylo natolik závažné, aby mohlo být odškodňováno v takovém rozsahu, jakého se poškozená domáhala. K tomu je nutno uvést, že obhájce zde zaměňuje dva samostatné momenty. Jedním z nich je posouzení závažnosti dopadů jednání odsouzeného ve srovnání s finančním odškodněním, jehož se poškozená domáhala, druhým a zcela samostatným je status zvláště zranitelné oběti podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů v aktuálním znění. Lze sice připustit, že stížnostní senát 9 To vytýkal v šestém odstavci svého výše specifikovaného rozhodnutí, že OS se v napadeném usnesení nezabýval (a de facto tak ani neodůvodnil) tím, že poškozené přiznal statut zvláště zranitelné oběti ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb., což mělo poměrně podstatný důsledek právě v tom, jak (či spíše kým) by měly být náklady poškozené na činnost zmocněnce hrazeny.

10. Nicméně sám stížnostní soud ve svém rozhodnutí z 10. 10. 2023 zdůraznil, že poškozená splňovala a splňuje podmínky stanovené Zákonem o obětech trestných činů pro její postavení jako oběti trestného činu, když trestnou činností jí měla i mohla být způsobena nemajetková újma. Krajský soud ve svém předchozím rozhodnutí, konkrétně jeho odstavci 7 došel k závěru, že obsahem trestné činnosti páchané vůči poškozené bylo i nátlakové jednání odsouzeného a hrozby násilím, protože jsou a byly splněny i podmínky § 2 odst. 4 písm. d) Zákona o obětech trestných činů, podle nichž je možno poškozenou považovat za zvláště zranitelnou oběť, a to i s ohledem na § 3 odst. 1 téhož zákona, podle něhož v pochybnostech je nezbytné oběť trestné činnosti považovat za oběť zvláště zranitelnou. Z toho krajský soud dovodil, že poškozená s ohledem na statut zvláště zranitelné oběti trestného činu má ze zákona automaticky nárok na bezplatné zastoupení zmocněncem s tím, že náklady tohoto zastoupení nese stát, a to bez ohledu

Shodu s prvopisem potvrzuje: Iveta Kellnerová

na to, zda poškozené byl nebo nebyl přiznán nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Stížnostní senát 9 To uzavřel svoji argumentaci s tím, že tehdy přezkoumávané usnesení OS v Karlových Varech ze dne 14. 9. 2023 toliko vyčíslilo výši těchto nákladů.

11. Na podkladě zmíněného lze uzavřít, že důvodná není ani námitka pod bodem 5) argumentace odůvodnění odvolání. Ze stejného důvodu nebylo lze přisvědčit ani dalším námitkám, jež se rovněž vztahovaly ke zneužití dobrodiní zákona tím, že poškozené byl přiznán statut zvlášť zranitelné oběti, aniž pro to byly dány důvody. Ostatně obhájce si v osmém bodě své argumentace odpověděl sám, neboť připouštěl, že i kdyby poškozená měla formálně nárok na přiznání statutu zvlášť zranitelné oběti, je to v rozporu s tím, že okresní soud požadavek poškozené na náhradu nemajetkové újmy označil za nepřiměřený.

12. Z hlediska předmětu rozhodování pak neobstojí ani poslední bod argumentace zmíněného odvolání, a to bod 9), v němž obhajoba zdůrazňuje, že i sama ustanovená zmocněnkyně poškozené měla v tomto případě zcela nepochybně svůj osobní zájem na přiznání co nejvyšší náhrady nemajetkové újmy, což kladl do rozporu s tím, že ustanovena byla za účelem hájení práv poškozené a nikoliv kvůli zneužívání dobrodiní zákona ve prospěch poškozené.

13. Stěžovatel tedy shrnul, že ze strany poškozené se jednalo o neoprávněný a nepodložený požadavek, jenž byl uplatňován v rámci soudního řízení, a to ještě prostřednictvím soudem placené zmocněnkyně a z tohoto důvodu navrhl, aby předmětné rozhodnutí bylo zrušeno a odsouzenému nebyla uložena povinnost nahradit státu odměnu a náhradu hotových výdajů uhrazenou ustanovené zmocněnkyni ve výši 13 068 Kč.

14. Krajský soud v Plzni z podnětu včas podané stížnosti podle § 147 odst. 1 trestního řádu přezkoumal správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání, a došel k závěru, že stížnost je důvodná, byť nikoliv na podkladě celé argumentace stěžovatelem uváděné, ale výhradně s přihlédnutím k námitkám, jež byly graficky zvýrazněny. V té souvislosti je nutno připomenout, že stížnostní řízení je ovládáno principem revizním, což znamená, že stížnostní soud přezkoumává napadené rozhodnutí i řízení předcházející jeho vydání nikoliv toliko na podkladě konkrétních námitek stěžovatele (v tom je rozdíl oproti řízení odvolacím, kde zmíněné konkrétní námitky stanoví limity přezkumné povinnosti), nýbrž musí posuzovat zákonnost postupu a následně i zákonnost a věcnou správnost napadeného rozhodnutí ze všech hledisek, jež přicházejí do úvahy, a to i bez jakéhokoliv aktivního kroku ze strany stěžovatele.

15. Pokud jde o řízení předcházející vydání napadeného rozhodnutí, zdejší soud neshledal takové podstatné vady řízení, jež by bez dalšího odůvodnily zrušení napadeného rozhodnutí. Vyšší soudní úřednice (VSÚ) je zmocněna k vydávání rozhodnutí ve vykonávacím řízení, a to včetně těch usnesení, jež se týkají předmětu přezkumu, rozhodováno bylo za situace, kdy předchozím usnesením byla zmocněnkyni poškozené přiznána odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 13 068 Kč, a to poté, co uvedená částka byla Mgr. Haně Havelkové vyplacena (č. l. 310).

16. Pokud jde o věcnou správnost přezkoumávaného rozhodnutí, zdejší soud shledal nesprávnou aplikaci § 154 odst. 3 trestního řádu, a to přesto, že VSÚ na zmíněné ustanovení výslovně odkázala. Její závěr o tom, že předmětná částka, kterou má odsouzený státu povinnost uhradit, není sice zanedbatelná, na druhou stranu však není ani natolik vysoká, aby ji odsouzený nemohl hradit, a to případně ve splátkách, bez dalšího neobstojí.

17. OS se nezabýval tím, jaké jsou majetkové poměry odsouzeného. Ty však vyplývají z jeho jediné procesně použitelné výpovědi k osobním poměrům, kterou učinil odsouzený na č. l. 93 spisu. Tam poukázal na to, že je americkým občanem, v ČR je nemajetný, ale současně zdůraznil, že jeho měsíční čistý příjem je 45 000 Kč. Z pohledu stížnostního soudu jde o natolik vysoký měsíční příjem, že není na místě se zabývat tím, jaké jsou měsíční výdaje odsouzeného.

18. Naproti tomu stížnostní soud trvá na tom, že napadené rozhodnutí mělo ve smyslu § 154 odst. 3 trestního řádu rozebrat ve smyslu první věty § 154 odst. 3 trestního řádu, „povahu věci a okolnosti případu“, neboť jde o kritéria, jež musejí být posuzována i v souvislosti s nahrazením odměny a náhrady hotových výdajů ustanovení zmocněnkyni poškozené státní v případě úmyslného přečinu. Okresní soud se tedy nevěnoval všem hlediskům a nedostatečně přihlédl k tomu, že do povahy věci a okolností případu se promítla - na podkladě závěrů soudní znalkyně pro obor zdravotnictví – odvětví psychiatrie a návykové nemoci - i skutečnost, že odsouzený se dopustil trestné činnosti, pro kterou byl pravomocně uznán vinným, v důsledku dekompenzované duševní poruchy v pravém slova smyslu, čímž došlo u posuzovaného k podstatnému snížení (nikoli ale plnému vymizení) rozpoznávacích i ovládacích schopností, což bylo nutno posoudit jako zmenšenou přičetnost. Ostatně právě s ohledem na závěry znalkyně bylo stěžovateli odsuzujícím rozsudkem uloženo podle § 99 odst. 2 písm. a), odst. 4 trestního zákoníku ochranné léčení psychiatrické v ambulantní formě.

19. Nalézací soud přitom výslovně neargumentoval tím, že přihlédl ke zmenšené přičetnosti, nicméně v 18. odstavci svého rozsudku (č. l. 283 p. v.) okresní soud vysvětlil, proč trest uložil toliko ve čtvrtině zákonné trestní sazby a především nelze pominout odst. 22 téhož meritorního rozhodnutí, kdy okresní soud vysvětlil, že obžalovanému uložil kombinaci podmíněného trestu odnětí svobody a ochranného léčení psychiatrického v ambulantní formě.

20. Tyto závěry měl okresní soud v napadeném rozhodnutí vyzdvihnout a promítnout je do svých úvah o tom, zda lze spravedlivě požadovat po odsouzeném, aby státní uhradil celou částku 13 068 Kč vynaloženou na odměnu a náhradu hotových výdajů ustanovené zmocněnkyni poškozené, nebo zda lze duševní nemoc odsouzeného, především podstatné snížení schopností rozpoznávacích a ovládacích v době páchaní trestné činnosti promítnout v závěru o tom, že odsouzenému bude taková povinnost uložena s přihlédnutím k povaze projednávané trestné činnosti, jakož i zvláštním okolnostem případu – se zřetelem k objektivnímu působení duševní nemoci na jednání odsouzeného v nižší odůvodněné míře.

21. Takový závěr nepřísluší učinit soudu druhé instance, je to právě okresní soud, kdo musí posoudit všechna kritéria uvedená v § 154 odst. 3 trestního řádu a následně je vyhodnotit v tom směru, zda a případně nakolik se mají promítnout ve stanovené povinnosti nahradit státní výše uvedené výdaje. Proto zdejší soud ke stížnosti odsouzeného zrušil výrok napadeného rozhodnutí a věc vrátil okresnímu soudu, aby ji znovu projednal a rozhodl. Ten je povinen provést a zohlednit relevantní důkazy, na něž krajský soud poukázal, protože jeho povinností je splnit závazné pokyny zrušovacího usnesení soudu II. instance (§ 149 odst. 6 tr. řádu) a respektovat závazný právní názor nadřízeného soudu.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný další řádný opravný prostředek.

Plzeň 28. 11. 2023

JUDr. Pravoslav Polák, v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje: Iveta Kellnerová